

РОЗДІЛ 6. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПІДПРИЄМСТВІ
І ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЙОГО РОЗВИТКУFINANCIAL MANAGEMENT FOR ENTERPRISE
AND ITS MAIN AREAS OF DEVELOPMENT

УДК 336

Алескерова Ю.В.д.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Вінницький національний аграрний
університет**Савков О.Р.**студент
Вінницький національний аграрний
університет

У статті розглянуто сутність, значення та системи забезпечення фінансового менеджменту як ефективного інструменту управління малими і середніми підприємствами і напрямки його розвитку. Обґрунтовано, що фінансовий менеджмент має подвійну систему функцій. Доведено, що процес фінансового аналізу можна поділити на два блоки.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, підприємство, функції фінансового менеджменту, фінанси підприємств, фінанси, фінансове планування, фінансовий аналіз, фінансовий контроль.

В статье рассмотрены сущность, значение и системы обеспечения финансового менеджмента как эффективного инструмента управления малыми и средними предприятиями и направления его развития. Обосновано, что финансовый менеджмент имеет

двойную систему функции. Доказано, что процесс финансового анализа можно разделить на два блока.

Ключевые слова: финансовый менеджмент, предприятие, функции финансового менеджмента, финансы предприятий, финансы, финансовое планирование, финансовый анализ, финансовый контроль.

The article examines the nature, importance and system of financial management as an effective management tool SMEs and directions of its development. Proved that a financial management system has a dual function. It is proved that the process of financial analysis can be divided into two blocks.

Key words: financial management, enterprise financial management functions, finance, finance, financial planning, financial analysis, financial control.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування будь-якого підприємства неможливе без чітко вибудованої ієрархії управлінських дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей. В загальній структурі управління різними аспектами діяльності суб'єкта господарювання вагоме місце відводиться питанням корпоративного управління фінансами. Фінансовий менеджмент як самостійний напрям науки щодо управління фінансами господарюючого суб'єкта сформувався при поєднанні трьох потужних наукових напрямів: загальної теорії управління; сучасної (неокласичної) теорії фінансів та бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Родоначалником цієї науки був відомий американський спеціаліст в сфері фінансового менеджменту Ю. Бриггем. Значний внесок у популяризацію фінансового менеджменту внесли представники англо-американської школи: Ф. Блек, Р. Брелі, Т. Коупленд, Дж. Линтнер, С. Майерс, Р. Мертон, С. Рос, М. Скоулз, Дж. Уестон, Ю. Фама, У. Шарп та ін. Теоретичні, методологічні та практичні питання на пострадянському просторі висвітлені у працях таких відомих вчених-педагогів, як: І.О. Бланк, О.Д. Василік, В.В. Ковальов, А.М. Поддєрьогін, В.П. Савчук, О.С. Стоянова, В.М. Суторміна, О.О. Терещенко, В.М. Шелудько та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є фінансовий менеджмент на підприємстві і основні напрямки його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Систематизувавши дані з праць відомих фахівців із питань фінансового менеджменту, автори дійшли висновку, що в наш час можна визначити три основні підходи до тлумачення функцій фінансового менеджменту.

Перший підхід полягає у фактичному ототожненні функцій фінансового менеджменту і фінансів підприємств із деякими варіаціями.

До цих функцій відносять:

1) відтворну функцію, яка забезпечує збалансованість між рухом матеріальних і фінансових ресурсів на всіх стадіях кола обороту капіталу в процесі простого і розширеного відтворення;

2) розподільчу функцію, яка формує і використовує грошові фонди, підтримує ефективну структуру капіталу підприємства;

3) контрольну функцію, яка контролює зміни фінансових показників, стану платежів і розрахунків. Друга точка зору передбачає ототожнення функцій фінансового менеджменту і менеджменту (управління) знову ж таки з деякими варіаціями.

Таким чином, підводячи ризик під дискусією щодо функцій фінансового менеджменту, можна зробити наступний висновок: функції фінансового менеджменту необхідно розглядати з двох позицій – позиції фінансів підприємств і позиції менеджменту.

Іншими словами, фінансовий менеджмент має подвійну систему функцій:

– із позиції фінансів підприємств – забезпечення, розподільчу і контрольну; – із позиції

менеджменту – фінансове планування організації фінансів, фінансове регулювання, мотивація робітників фінансової служби, фінансовий контроль, а також бухгалтерський облік та фінансово-інвестиційний аналіз організації.

Функціонування фінансового менеджменту управління підприємством передбачає постійну взаємодію функцій планування, аналізу, регулювання, контролю мотивації в процесі прийняття оптимальних управлінських рішень керівництвом і структурними підрозділами.

Фінансове планування ґрунтується на стратегічному плані розвитку підприємства щодо визначення конкуренції його розвитку, формування стратегічних цілей підприємства та тактичному плані (бізнес-плані) на майбутній період (як правило рік) щодо визначення заходів і постановки конкретних завдань із досягнення стратегічних цілей, розроблення тактики виконання поставлених завдань (стратегії розвитку бізнесу) тощо.

Фінансовий план містить:

- розробку й узгодження фінансової моделі підприємства;

- формування прогнозного балансу ресурсів і вкладень, розрахунок прогнозних фінансових результатів, складання плану руху капіталу, плану фінансових операцій, плану розробки і впровадження фінансових продуктів і послуг;

- формування бюджету підприємства на рік у його дохідній і витратній частинах;

- встановлення лімітів видатків на утримання підприємства, визначення мінімальної рентабельності та дохідної частини бюджету, розрахунок податкових платежів;

- розрахунок прогнозних показників і нормативів.

Фінансовий аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності підприємства – це діагноз його фінансового стану, який допомагає виявити недоліки, виявити та мобілізувати внутрішньогосподарські резерви, збільшити доходи та прибутки, зменшити витрати виробництва, підвищити рентабельність, поліпшити фінансово-господарську діяльність у цілому.

Процес фінансового аналізу можна поділити на два блоки:

- 1) аналіз фінансових результатів та рентабельності, який здійснюється за такими основними напрямками:

- 2) аналіз та оцінювання рівня динаміки показників прибутковості;

- 3) аналіз фінансових результатів від іншої реалізації, позареалізаційної та фінансово-інвестиційної діяльності;

- 4) аналіз та оцінювання використання чистого прибутку;

- 5) аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції та прибутку;

- 6) аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу та грошових потоків;

- 7) аналіз та оцінювання впливу інфляції на фінансові результати;

- 8) факторний аналіз показників рентабельності;

Аналіз фінансового стану підприємства, який проводиться за такими напрямками: – аналіз та оцінка складу динаміки майна; – аналіз фінансової стійкості підприємства; – аналіз ліквідності балансу; – комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства. Особливістю фінансового аналізу підприємства є те, що дані аналізу використовують як базу для всіх інших функцій.

Внутрішній фінансовий контроль організовується підприємством з метою перевірки рівня виконання управлінських рішень у сфері управління його фінансами. Комплексна система внутрішнього фінансового контролю за діяльністю фірми в країнах з ринковою економікою дістала назву фінансового контролінгу. Його впровадження є досить актуальним і для вітчизняних підприємств.

Фінансовий контролінг можна визначити як саморегульовану систему методів і інструментів, спрямовану на функціональну підтримку фінансового менеджменту на підприємстві шляхом концентрації контролюючих дій за основними напрямками управління його фінансами, виявлення відхилень фактичних значень контрольних показників від нормативних (планових) і вжиття оперативних заходів для нормалізації процесу управління фінансами.

Таким чином, фінансовий контролінг є невід'ємною підсистемою фінансового менеджменту.

Його основні функції:

- формування інформаційних каналів надходження інформації на підприємство та її обробка;

- координація фінансових планів та різних функціональних систем фінансового управління;

- стратегічне та оперативне фінансове планування;

- контроль за виконанням фінансових планів;

- методичне забезпечення фінансової діяльності та внутрішній консалтинг.

Побудова фінансового контролінгу здійснюється на таких принципах:

- узгодженість цілей і завдань фінансового контролінгу із фінансовою стратегією підприємства;

- орієнтованість системи фінансового контролінгу на майбутній розвиток підприємства в конкурентному середовищі;

- необхідність координації окремих параметрів фінансової діяльності підприємства, його функціональних систем;

- відповідність методів фінансового контролінгу специфіці методів фінансового аналізу і фінансового планування, орієнтація на кількісні показники;

- гнучкість побудови системи фінансового контролінгу;

– підвищення ефективності функціонування системи раннього попередження та реагування з метою уникнення небажаних явищ в розвитку підприємства.

Основні методи фінансового контролінгу:

1. Загальні методи (спостереження, групування, порівняння, аналіз, трендовий аналіз, синтез, систематизація, прогнозування).

2. Специфічні методи (бенчмаркінг, вартісний аналіз, факторний аналіз відхилень, аналіз точки беззбитковості, портфельний аналіз, опитування (анкетування), СОФТ-аналіз, АВС-аналіз, нуль-базис бюджетування).

Сутність фінансового контролю зводиться до процесу вивчення, порівняння, виявлення, фіксації проблем змісту і відображення в обліку господарських операцій та вжиття заходів для їх розв'язання, усунення порушень, попередження в подальшому. Треба відзначити, що фінансовий контроль необхідно розглядати як систему, якою є контролюючі суб'єкти, підконтрольні об'єкти та контрольні дії. Можна виділити основні види, форми і методи фінансового контролю.

Види фінансового контролю:

Попередній – покликаний запобігати порушенням законів, нераціональному використанню бюджетних та інших коштів, перекрити шляхи іншим порушенням і крадіжкам.

Подальший – виконується після знаходження доходів чи проведених видатків. У процесі наступного контролю перевіряються: виконання бюджету за доходами і видатками; повнота своєчасного надходження доходів; законність проведення видатків; виявлення порушень фінансової дисципліни, перекручення звітності, зловживання.

У результаті здійснюються заходи щодо усунення порушень і притягнення винних до відповідальності. Форми фінансового контролю: ревізія – це форма документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації, дотримання законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, а також, у разі виявлення, спосіб документального викриття нестачі, розтрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань. За результатами ревізії складається акт.

Перевірка – це обстеження і вивчення окремих ланок фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ. Результати перевірки оформляються довідкою чи відповідною запискою. Методи фінансового контролю: метод інвентаризації матеріальних цінностей і наявності грошових ресурсів – використовується для перевірки відповідності даних бухгалтерського обліку фактичній наявності грошових та матеріальних цінностей, і, в разі виявлення розходжень, – вживаються заходи щодо лікві-

дації відхилень. Метод зустрічних перевірок – потребує звірення записів у книгах і рахунках бухгалтерського обліку організації або установи, що перевіряються, з даними обліку організації або установи, які надають сировину, матеріали чи продукцію організації, що перевіряється.

Метод рахункової перевірки бухгалтерських звітів і балансів використовується для перевірки достовірності відображення у них звітних показників, виявлення й усунення приписок та інших помилок, недопущення незаконного або неправильного використання коштів, забезпечення виконання обов'язків перед бюджетом і зміцнення звітної дисципліни. Поточна та оперативна робота на підприємстві спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні.

Її зміст полягає у:

– постійній роботі зі споживачами стосовно розрахунків за реалізовану продукцію, роботи, послуги;

– своєчасних розрахунках за поставлені товарно-матеріальні цінності та послуги з постачальниками;

– забезпеченні своєчасної сплати податків, інших обов'язкових платежів у бюджет та цільові фонди, у своєчасному проведенні розрахунків по заробітній платі;

– своєчасному погашенні банківських кредитів та сплаті відсотків.

Ефективність фінансового менеджменту в загальній мірі залежить від професійного рівня фінансового менеджера. Професійний рівень фінансового менеджера визначається його знаннями у сфері фінансів і кредиту, банківської, біржової і фінансової діяльності, бухгалтерського обліку, вмінням аналізувати фінансову звітність підприємства.

Фінансовому менеджеру необхідно орієнтуватись у валютному законодавстві, вміти працювати на фінансовому ринку. Функції фінансового менеджера: 1) розробка фінансового плану; 2) здійснення оперативної фінансової роботи (складання платіжного календаря, розробка касового плану, розрахунок потреби в короткостроковому кредиті); 3) управління фінансовими активами і пасивами; 4) фінансовий аналіз і контроль; 5) управління фінансовими ризиками; 6) удосконалення фінансової роботи на підприємстві.

Висновки з проведеного дослідження. Ефективне управління діяльністю підприємства значною мірою визначається рівнем розвитку та забезпечення фінансового менеджменту. Це питання є особливо актуальним сьогодні, коли відбуваються докорінні зміни в галузі фінансових відносин, ускладнення ринкової ситуації, постійна зміна зовнішніх і внутрішніх чинників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чижиков Г. Економічні інтереси суб'єктів малого бізнесу в умовах інтеграції економіки України у світове господарство/ Г.Чижиков // Економіст. – 2006. – № 3. – С. 44–47.
2. Крайник О.П., Клепкова З.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Л.: Державний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «Інтелект+»); Інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, 2000. – 257 с.
3. Ремнова Л.М. Фінансовий менеджмент як фактор економічного зростання // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С. 32–40.
4. Банківський менеджмент: Підручник / За ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. – К.: Знання, 2005. – С. 83.
5. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. – Т.1, 2. – К.: Ника– центр, 1999. – 592 с.
6. Коваленко Л.О., Ремнова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2005. – 367 с.
7. Алескерова Ю.В., Тодосійчук В.Л. Бюджетування як інноваційний підхід в управлінні аграрним підприємством./ Ю.В. Алескерова //Електронний ресурс] – глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 10. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1938-todosijchuk-v-l-aleskerova-yu-v-byudzhetuvannya-yak-innovatsijnij-pidkhdid-v-upravlinni-agrarnim-pidpriemstvom>
8. Фінансово-економічний словник-довідник по сільському господарству / Ю. В. Алескерова., І.С. Воронєцька, Г.В. Корнійчук, О.О. Кравчук – В.: Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, 2015 – 126 с.

REFERENCES:

1. Chyzhykov H. Ekonomichni interesy subiektiv maloho biznesu v umovakh intehratsii ekonomiky Ukrainy u svitove gospodarstvo // Ekonomist. – 2006. – # 3. – S. 44–47.
2. Krainyk O.P., Klepkova Z.V. Finansovyi menedzhment: Navchalnyi posibnyk. – L.: Derzhavnyi universytet «Lvivska politehnika» (Informatsiino-vydavnychiy tsentr «Intelekt+»); Instytut pidvyshchennia kvalifikatsii ta perepidhotovky kadriv, 2000. – 257 s.
3. Remnova L.M. Finansovyi menedzhment yak faktor ekonomichnoho zrostantia // Finansy Ukrainy. – 2000. – # 1. – S. 32–40.
4. Bankivskiy menedzhment: Pidruchnyk / Za red. O.A. Kyrychenka, V.I. Mishchenka. – K.: Znannia, 2005. – S. 83.
5. Blank Y.A. Osnovy fynansovoho menedzhmenta. – T.1, 2. – K.: Nyka– tsentr, 1999. – 592 s.
6. Kovalenko L.O., Remnova L.M. Finansovyi menedzhment: Navchalnyi posibnyk. – 2-he vydannia, pereroblene i dopovnene. – K.: Znannia, 2005. – 367 s.
7. Aleskerova Yu.V., Todosiichuk V.L. Biudzhetuvannia yak innovatsiinyi pidkhdid v upravlinni ahrarnym pidpriemstvom / Yu.V.Aleskerova//Elektronnyi resurs]–hlobalnitatsionalni problemy ekonomiky. – 2016. – # 10. – Rezhym dostupu: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1938-todosijchuk-v-l-aleskerova-yu-v-byudzhetuvannya-yak-innovatsijnij-pidkhdid-v-upravlinni-agrarnim-pidpriemstvom>
8. Finansovo-ekonomichniy slovnyk-dovidnyk po silskomu hospodarstvu / Yu.V. Aleskerova, I.S. Voronetska, H.V. Korniiichuk, O.O. Kravchuk – V. : Instytut kormiv ta silskoho hospodarstva Podillia NAAN, 2015 – 126 s.